

Relationship Between Level of Welfare Services and Quality of Life in Surrounding Villages of Zanjan City (Case study: Zanjanrud-e Bala Rural District)

Mahmood Jomepur¹, Aazam FarajPour^{2✉}

1. Professor of Social Planning, Urban Development and Regional Development, University of Allameh Tabatabaei, Tehran, Iran
E-mail: Jomehpour@atu.ac.ir
2. Ph.D Student at Social Welfare, School of Social Sciences, University of Allameh Tabatabaei, Tehran, Iran
✉E-mail: Aazam.farajpour@gmail.com

How to Cite: Jomepur, M; FarajPour, A. (2023). Relationship Between Level of Welfare Services and Quality of Life in Surrounding Villages of Zanjan City (Case study: Zanjanrud-e Bala Rural District). *Geography and Development*, 20 (69), 80-106.

DOI: <http://dx.doi.org/10.22111/GDIJ.2022.7276>

Received:

3 January 2021

Received in revised form:

24 May 2022

Accepted:

6 September 2022

Published online:

30 November 2022

ABSTRACT

The villages around the city are simultaneously the scene of formation, growth and continuation of opportunities and threats that affect the quality of life and the way to meet the needs of the residents. The purpose of this study was to investigate the relationship between the level of welfare services and quality of life in Surrounding Villages of Zanjan city. This study was conducted by cross-sectional survey on 333 villagers of Zanjanrud-e Bala rural district. The samples were randomly selected from the selected villages by stratified sampling method. Pearson correlation coefficient was used to test the hypotheses by SPSS software. The results showed a statistically significant positive relationship between having welfare facilities and economic, social and environmental quality of life; and a negative and significant relationship between welfare facilities and quality of life with the variable distance from the city. The villages close to the city have a lower level of social welfare, and in contrast, far from the city, the higher the facilities. In addition, people assess the level of welfare facilities and quality of life for the economic dimension as moderate to low and significantly moderate to high for the social and environmental dimensions and a significant difference was between facilities and quality of life. Multiple regression showed independent variables together predict 12.6% of the variance of the quality of life. In general, people have assessed the quality of life along with the welfare facilities of the village as moderate to low and are more deprived.

Keywords:

Social welfare,
Quality of life,
Surrounding villages,
Zanjan city.

© the Author(s).

Publisher: University of Sistan and Baluchestan

Extended Abstract

1. Introduction

The villages located in urban areas have many limitations, opportunities and challenges. Settling around the cities and benefiting from a suitable communication network, make possible the use of urban infrastructure and services for this type of villages. In this process, on the one hand, the livelihood of the village due to proximity to the city

gradually changes and as a result, the economic construction of the village becomes subject to the economic processes of the city. On the other hand, the social and cultural dimensions of rural residents are affected by social and cultural developments outside the city by distancing themselves from the internal changes and dynamics. Therefore, villages around cities have various problems that affect their

quality of life and welfare facilities. In fact, one of the most important areas of change in the life of villagers living in these villages is their quality of life. Deprivation and low quality of life and social welfare in rural regions of the country are among the problems of these regions. Rural life in terms of ecological and social structure is associated with significant degrees of deprivation. In addition, due to the nature of agricultural production and its extreme vulnerability to natural hazards, the economic and social conditions of life in rural regions are more difficult and as a result deprivation is higher than urban areas. However, what shows the quality of life and its relationship with the level of rural welfare facilities as a problem is the geographical location of the studied villages (i.e. proximity to the cities of the region). It seems that villages in the proximity of the city have a better quality of life due to access to better welfare facilities. Therefore, the main objective of this study was to investigate the relationship between welfare facilities and quality of life of people living in villages of *Zanjanrud-e Bala* rural district.

2. Methods and Material

Due to the nature of this study, two documentary and survey methods were used. The documentary method was used for literature review, theoretical

principles and issues related to statistics. In order to describe and analyze the issues raised in the hypotheses, the survey method was used. The statistical population included villages of *Zanjanrud-e Bala* rural district. Based on population, the villages were divided into three classes: small villages (less than 500 people), moderate villages (500 to 1000 people) and large villages (more than 1000 people). The sample size was estimated $n = 333$ using the Cochran's formula based on the 2016 statistics, the residents of four villages of a total of 2522 people. The sample was randomly selected from the selected villages in proportion to the volume. A researcher-made questionnaire was used for data collection. After data collection, the completed questionnaires were first coded. The coded data were then entered SPSS software and analyzed based on the questions, objectives and hypotheses of the research.

3. Results and Discussion

The descriptive results of quality of life and its dimensions showed that the quality of economic life of 42.6% ($n = 142$) was moderate. The quality of environmental life of 45% ($n = 150$) was average. But, the quality of social life of 41.7% ($n = 139$) of the participants had high. The total quality of life of 49.5% was also moderate (Table 1).

Table 1: Descriptive results of quality of life and its dimensions

Variables	Levels	Frequency (%)
quality of economic life	Low	103 (30.9)
	Moderate	142 (42.6)
	High	81 (24.3)
quality of environmental life	Low	55 (16.5)
	Moderate	150 (45)
	High	128 (38.4)
quality of social life	Low	68 (20.4)
	Moderate	123 (36.9)
	High	139 (41.7)
Total quality of life	Low	112 (33.6)
	Moderate	165 (49.5)
	High	46 (13.8)

According to Pearson correlation coefficient, a statistically significant relationship was between welfare facilities and total quality of life regarding three economic, social and environmental dimensions ($p < 0.05$). Regarding the positive value of *Pearson* correlation coefficient variables are

directly related i.e. the higher welfare facilities, the higher the quality of life and its dimensions. A significant negative relationship was between the distance between the village and the city and welfare facilities (Table 2).

Table 2: Research hypotheses test

welfare facilities	coefficient	P.value	Correlation
quality of economic life	0.214	0.001	Yes
quality of environmental life	0.141	0.001	Yes
quality of social life	0.417	0.001	Yes
Total quality of life	0.203	0.001	Yes
distance between the village and the city	-0.34	0.001	Yes

4. Conclusion

The results showed that the higher welfare facilities, the higher the quality of economic life. Grgić et al. (2010) in their study showed that in rural regions, lack of job opportunities, limited choice of profession, low facilities and revenue, poor social services and health and treatment reduce life satisfaction. According to the utilitarian view, consumption of real revenue was the main factor of assessing the quality of life, consumption that is based on a rational and hedonistic choice. Accordingly, the quality of economic life is related to real revenue and its ability to be consumed for the basic needs of life. Another study result was the direct relationship between welfare facilities and quality of social life. Auh and Cook (2009) in their study showed the relationship between housing quality satisfaction, social cohesion, social satisfaction and complex mechanisms for predicting social satisfaction among rural residents. Another study result was that the higher the welfare facilities, the higher the quality of life of the people, and vice versa. The main discussion of the variable of quality of environmental life consists of components of pollution status and its types, including the quality of waste collection, quality of

collection and transfer of surface water, quality of collection and transfer of wastewater, and etc. Accordingly, it is necessary to increase the quality of these components in the studied villages to improve the quality of environmental quality of life. Some measures should be taken to ensure the necessary quality of the village sewerage network and the streets and passages to be reconstructed and repaired so that surface water can be transferred out of the village with proper drainage. One of the interesting study results can be the negative relationship between the distance from the city and welfare facilities. The closest village to the city had the lowest quality of life and welfare facilities. As the distance from the city increased, welfare facilities increased and, consequently, the quality of life was better. For explaining this, we can mention the provision of conditions for using urban welfare facilities for villages in the proximity to the city. So, the villages near the city have access to the available urban welfare facilities, and this makes the need for these facilities among them not become a perceived need and they are satisfied with the existing conditions.

Keywords: Social welfare, Quality of life, Surrounding villages, Zanjan city.

5. References

- Abdul, Shaban, & Bhole, L. M (2000). Regional disparities in rural development in India. *Journal of Rural Development* (Hyderabad), 19(1), 103-117.
<https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20001810631>
- Auh, Seongyeon, & Cook, Christine (2009). Quality of community life among rural residents: An integrated model. *Social Indicators Research*, 94(3), 377-389.
<https://doi.org/10.1007/s11205-008-9427-0>
- Alizadeh, Jaber. & Mohammadi, Jamal (2021). Analysis the Effect of Satisfaction from Physical Stability of city space on the Indicators Quality of Life Residents in Urban Neighborhoods (Case Study: Central Neighborhoods of Ardabil City). *Geographical Planning of Space*, 10(38), 197-218.
<https://doi.org/10.30488/gps.2020.195736.3081>
- Allen, John C; Rebecca J. Vogt, and Randolph L. Cantrell (2004). Quality of life in rural Nebraska: trends and changes. *Publications from the Center for Applied Rural Innovation (CARI)*, 9.
<https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=caripubs>
- Asadpour, Hajara; Riahi Dehkordi, Ali; Asadpour, Ali (2020). Analysing the Affecting Factors on the “Citizen’s Social Quality of Life” in Contemporary Urban Spaces (Case Study: Farhang Square in the city of Yazd). *Journal of Urban Structure & Function Studies* Vol, 7(24), 6.
http://shahr.journals.umz.ac.ir/article_2930_014171158fd6bac1bed142d06d50d148.pdf
- Azmi, Aeizh, & Nouri, Mojtaba (2019). Study of Role of Distance Village from City in life Quality of Villagers. *Social Development & Welfare Planning*, 11(41), 253-294.
<https://doi.org/10.22054/qjsd.2019.11845>
- Bullock, Susie JR (2004). An analysis of technology quality of life in rural west texas community. A dissertation in Agricultural Education Submitted to the Graduate faculty of Texas Tech University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Education.
<http://hdl.handle.net/2346/21401>
- Ebrahimi Saeid; Sadeghi, Seyed Kamal; Beheshti, Mohamadbagher; Ranjpour, Reza (2017). Estimating the Inequality Indices in Urban and Rural Areas in Iranian Provinces: During the five-year Development Plans. *Social Development & Welfare Planning*, 9(33): 169-200.
<https://doi.org/10.22054/qjsd.2017.8707>
- Farley, Reynolds, and Walter R. Allen (1987). *The color line and the quality of life in America*. Russell Sage Foundation.
<https://psycnet.apa.org/record/1987-98543-000>
- Farmani S. Comparative study of quality of life indices in Tehran metropolitan area (Case study: District 3 of Tehran and Islamshahr municipalities), Master Thesis, Allameh Tabatabaei Faculty of Social Sciences. 2013.
- Firouzabadi, Seyed Ahmad, and Seyed Rasoul Hosseini (2013). The Relationship of Trust, Knowledge with Social Networks on Social Welfare in Tehran. *Social Welfare Quarterly*, 13(49), 7-39.
<http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1318-en.html>
- Fitzpatrick, Tony (2011). *Welfare theory: An introduction to the theoretical debates in social policy*. Bloomsbury Publishing.
<https://books.google.com/books/about/.html?id=Bz1GEAAAQBAJ>
- Garcia, Carlos (2009). The role of quality of life in the rural resettlement of Mexican immigrants. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 31(4), 446-467.
<https://doi.org/10.1177/0739986309345994>

- Ghaffari, Gholamreza, and Omid, Reza (2009). Quality of life, social development Index. Tehran: Publication headband.
<https://www.gisoom.com/book/1822838/>
- Greenwood, Daphne T., and Richard PF Holt (2014). Local Economic Development in the 21st Century: Quality of Life and Sustainability: Quality of Life and Sustainability. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/97881315702797>
- Grgić, Ivo; Imbrek, Tito; Tratnik, Miroslav; Markovina, Jerko (2010). Quality of life in rural areas of Croatia: To stay or to leave?. African Journal of Agricultural Research, 5(8), 653-650.
<https://academicjournals.org/journal/AJAR/article-full-text-pdf/FBDE8D938273>
- Heywood, Andrew (2021). Political ideologies: An introduction. Bloomsbury Publishing.
<https://www.bloomsbury.com/us/political-ideologies-9781352011838/>
- Hezarjaribi, Jafar, and Safarishali, Reza (2011). Anatomy of Social Welfare. Jame'e and Farhang Publications.
<https://www.gisoom.com/book/1829745/>
- Hoseiniamin, Narges; Sedmerzaei, Ohammad; Edrisi, Afsaneh (2016). A Study of the Quality of Life and Factors Affecting It (Case Study: Citizens of Tehran). Social Development and Welfare Planning. 2016; 7(27):33-47. <https://doi.org/10.22054/qjisd.2016.5939>
- Jahangir M (2011). Labor, welfare and social security laws and regulations. Dowran Publications.
<https://www.gisoom.com/book/11302937/>
- Khorasani, Mohammadain (2018). Comparative analysis and evaluation of the views of residents and local managers on the issue of viability In the Villages around the city of Varamin. Geography and Development Iranian Journal, 16(51), 261-280.
<https://doi.org/10.22111/gdij.2018.3877>
- Madani S (2000). Towards a comprehensive welfare and social security system. Tehran: University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences Publications.
<https://pub.uswr.ac.ir/index.jsp?fkeyid=&siteid=50&pageid=16331&newsview=4806>
- Asadpour, Faezeh; Mahdi Nejad, Jamal; Sharghi, Ali; & Saleh Sedghpour, Bahram. (2021). Identifying and Evaluating the Visual Organization Factors Affecting the Improvement of the Physical Appearance of Iranian Villages. Journal of Rural Research, 12(3), 572-589.
<https://doi.org/10.22059/jrur.2021.325171.1642>
- Mousaae, Meisam. (2010). The Relation between the Social and Economic Development. 20: 96-117.
<http://ensani.ir/file/download/article/20101211093530-249.pdf>
- Parker, Jason Shaw, and Richard H. Moore. (2008). Conservation Use and Quality of Life in a Rural Community: An Extension of Goldschmidt's Findings. Journal of Rural Social Sciences, 23(1), 10.
<https://egrove.olemiss.edu/jrss/vol23/iss1/10/>
- Rezvani, Mohammad Reza (2012). An introduction to rural development planning in Iran. Ghoghnoos Publications.
<https://www.gisoom.com/book/1650581/>
- Rezvani, Mohammad Reza, and Hossein Mansourian. (2008). Assessing the quality of life: A review of concepts, indices and models, and presentation of a proposed model for rural areas. Journal of Village and Development, 11(3), 1-26.
http://rvt.agri-peri.ac.ir/article_59256_3ab666072e99c3136eeb0cfac84894e1.pdf?lang=en

- Roohipour, Zohreh, Shobeiri, Seyed Mohammad; Larijani, Mariyam, & Mikaeili, Alireza (2019). Investigating the Effects of Establishing of nature school on Urban Livability using Delphi method, Case Study: Pardisan Park, Tehran. *Journal of Urban Ecology Researches*, 10(19), 135-150.
<https://doi.org/10.30473/grup.2019.5633>
- Samavati, Mehdi (2020). The role of social insurance for farmers, villagers and nomads on the quality of life of the insured (case study of farmers, villagers and nomads covered by the Social Insurance Fund of Hamadan Province). *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*. 2020. 4(51): 49-71.
<https://www.magiran.com/paper/2243214?lang=en>
- Saxena, Ail (2006). *Encyclopaedia of Social Welfare*. SBS Publishers.
<https://sk.sagepub.com/reference/socialwelfarehistory>
- Sen, Amartya (2000). Development as freedom. *Development in Practice-Oxfprd-*, 10(2), 258-258.
<https://global.oup.com/academic/product/development-as-freedom-9780198297581?lang=en&cc=no>
- Taghvaei M, Nilipour TS (2007). The study of development indexes in rural areas of Iranian provinces with the use of Scalogram Method. *Agricultural economics and development*, 4(56): 109-141.
<https://sid.ir/paper/24342/en>
- Taher Khani, Mahdi; Eftekhari AR (2005). The role of rural-urban interaction in the change of rural areas case study: Qazvin province. 2005. 8(4): 79-112.
<https://sid.ir/paper/7053/en>
- Ventegodt, Soren; Joav Merrick; and Niels Jorgen Andersen (2003). Quality of life theory I. The IQOL theory: an integrative theory of the global quality of life concept. *TheScientificWorldJOURNAL*, 3, 1030-1040.
<https://doi.org/10.1100/tsw.2003.82>
- Zahedi Asl, Mohamad (2011). *Introduction of social welfare*. Allame Tabatabaei Publication.
<https://www.gisoom.com/book/1720374/>
- Zikmund, Vladislav (2003). Health, well-being, and the quality of life: Some psychosomatic reflections. *Neuroendocrinology Letters*, 24(6), 401-403.
<https://www.nel.edu/userfiles/articlesnew/NEL240603E03.pdf>

رابطه بین سطح برخورداری از خدمات رفاهی و کیفیت زندگی در روستاهای پیرامون شهر زنجان (مورد مطالعه: دهستان زنجان رود بالا)

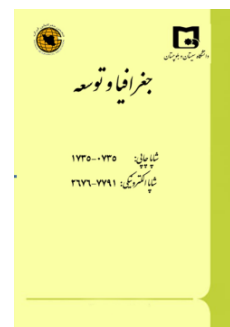
دکتر محمود جمعه پور^۱، اعظم فرج پور^{۲*}

مقاله پژوهشی

چکیده

روستاهای پیرامون شهری همزمان صحنه شکل‌گیری، رشد و تداوم فرصت‌ها و تهدیدهایی هستند که کیفیت زندگی و نحوه تأمین نیازهای ساکنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین سطح برخورداری از خدمات رفاهی و کیفیت زندگی بود. روش پژوهش، مشاهده‌ای از نوع توصیفی تحلیلی بود که در میان ۳۳۳ نفر از ساکنان دهستان زنجان رود بالا انجام شد. نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم و از بین روستاهای منتخب به صورت تصادفی انتخاب شدند. از آزمون همبستگی پیرسون برای آزمون فرضیه‌ها در نرم‌افزار آماری SPSS-22 استفاده شد. نتایج نشان داد بین برخورداری از امکانات رفاهی و کیفیت زندگی اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی رابطه آماری مثبت معنادار و بین امکانات رفاهی و کیفیت زندگی در روستاهای مورد مطالعه با متغیر فاصله از شهر رابطه منفی و معنادار وجود دارد. روستاهای نزدیک‌تر به شهر در سطح پایین‌تری از رفاه اجتماعی بودند و برعکس هرچه از پیرامون شهر دورتر می‌شدند، از امکانات بالاتری برخوردار بودند. علاوه بر این، پاسخگویان میزان سطح برخورداری از امکانات رفاهی و کیفیت زندگی را در بُعد اقتصادی متوسط رو به پایین و در ابعاد اجتماعی و زیست‌محیطی به صورت معناداری متوسط رو به بالا ارزیابی می‌کردند و تفاوت معناداری نیز از نظر میزان برخورداری از امکانات و کیفیت زندگی در روستاهای واقع در منطقه مورد مطالعه وجود داشت. رگرسیون چندمتغیره نشان داد متغیرهای مستقل در مجموع ۱۲/۶ درصد از واریانس متغیر کیفیت زندگی را پیش‌بینی کردند. به‌طور کلی، افراد کیفیت زندگی به همراه امکانات رفاهی روستا را متوسط رو به پایین ارزیابی کردند و بیشتر محروم بودند.

جغرافیا و توسعه، شماره ۶۹، زمستان ۱۴۰۱
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۳
تاریخ بازنگری داوری: ۱۴۰۱/۰۳/۰۳
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۵
صفحات: ۸۰-۱۰۶

واژه‌های کلیدی:
رفاه اجتماعی، کیفیت زندگی، روستاهای پیرامون شهری، شهر زنجان.

مقدمه

روستاها فراهم می‌سازد (Abdul and Bhole et al, 2000: 104). روستاهای واقع در حریم شهرها به دلیل نزدیکی مکانی و وابستگی کالبدی- فضایی با شهر از امکانات، محدودیت‌ها، فرصت‌ها و چالش‌های متعددی برخوردارند. به بیانی دیگر، روستاهای پیرامون شهری به دلیل قرارگرفتن در لبه شهرها و موقعیت جغرافیایی حاصل از این مجاورت، آستان تغییرات و تحولات گسترده‌ای هستند. استقرار در پیرامون شهر و بهره‌مندی از شبکه ارتباطی مناسب، استفاده از زیرساخت‌ها و خدمات شهری به‌ویژه در زمینه‌های اقتصادی و فرهنگی- اجتماعی را برای این‌گونه از روستاها امکان‌پذیر

در فرایند برنامه‌ریزی و توسعه نواحی روستایی، شناخت و تحلیل وضع موجود روستاها و بررسی امکانات و تنگناهای آن‌ها در زمینه‌های مختلف ضروری بوده و برنامه‌ریزان را در تعیین اهداف توسعه و مشخص کردن سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و راهکارهای دستیابی به آن‌ها یاری می‌رساند. در این فرایند، تعیین سطوح برخورداری و توسعه نواحی روستایی و بررسی نقاط قوت و ضعف شرایط هر ناحیه در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی، زمینه تخصیص بهینه منابع و امکانات را برای توسعه هماهنگ، یکپارچه و متوازن

تأمین می‌کنند (Zikmund, 2003: 404). کیفیت زندگی به شدت متأثر از زمان و مکان است و مؤلفه‌ها و عوامل تشکیل‌دهنده آن با توجه به دوره زمانی و مکان جغرافیایی فرق خواهند کرد (Alizadeh & Mohamadi, 2021: 200). کیفیت زندگی مردم و مکان‌های روستایی به عوامل زیادی وابسته است؛ میزان در دسترس بودن مشاغل با دستمزد مناسب، دسترسی به خدمات مهمی چون آموزش، بهداشت، سلامت، محیط طبیعی، امنیت و... این در حالی است که مردم شهر نیز به یک درجه به این نیازها وابسته هستند؛ اما مقیاس کوچک و تراکم اندک سکونتگاه‌های روستایی، نبود تنوع شغلی و درآمد کافی در بخش کشاورزی از سایر مراکز سکونتگاهی، فاصله و دوری، نبود راه‌های مناسب و سیستم حمل‌ونقل کارآمد اجرای سیاست‌های ضروری برای احیای کیفیت زندگی روستایی را پیچیده‌تر می‌کند (Bullock, 2004: 61). با این توصیف، از جمله مشکلات نواحی روستایی کشور محرومیت و سطح پایین کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی است. زندگی روستایی به لحاظ ساختار بوم‌شناسی و اجتماعی با درجات قابل توجهی از محرومیت همراه است. علاوه بر این، به دلیل ماهیت تولید کشاورزی و آسیب‌پذیری شدید آن در مقابل مخاطرات طبیعی، شرایط اقتصادی و اجتماعی زندگی در نواحی روستایی دشوارتر و در نتیجه محرومیت آن بیشتر از نواحی شهری است. میزان محرومیت رفاهی و خدماتی روستاها به قدری شدید است که اقدامات پایه‌ای و مهم (نظیر آب‌رسانی) نتوانسته تأثیر چشمگیری در کاهش فاصله رفاهی و خدماتی میان شهر و روستا داشته باشد. براساس نتایج اجرای طرح تعیین سطوح توسعه‌یافتگی نواحی روستایی کشور در ۱۵ محور و با ۸۹ شاخص رفاه اجتماعی، تنها ۴/۸ درصد دهستان‌های کشور به‌طور نسبی در شرایط (توسعه‌یافتگی) قرار دارند، ۳۷ درصد دهستان‌ها (در حال توسعه) و ۵۸/۲ درصد در وضعیت حاشیه‌ای‌اند (Rezvani, 2012: 34).

می‌کند (Khorasani, 2018: 263). به‌طور کلی، روستاهای پیرامون شهرها دارای مسائل متعدد و متنوعی هستند؛ توسعه شهرک‌ها و روستاهای خوابگاهی، مهاجرپذیری، نامشخص بودن مرز شهر و روستا، آمیختگی اجتماعی و قومیتی از ویژگی‌های روستاهای پیرامون شهری به شمار می‌روند و از محدودیت‌ها و مشکلات آن‌ها می‌توان به خطرات کالبدی مربوط به سکونت در مسکن نامناسب و ناامن، نبود حداقل بهداشت محیط، محرومیت از انواع خدمات رفاهی و تسهیلات زیربنایی و کیفیت نازل زندگی اشاره کرد. این چالش‌ها و ویژگی‌های روستاهای پیرامون شهری اگرچه دارای اهمیت برابر نیستند، همه آن‌ها بر کیفیت زندگی و سطح برخورداری از خدمات رفاهی در روستاها تأثیر می‌گذارند. در واقع، یکی از مهم‌ترین عرصه‌های تغییر و تحول در زندگی روستاییان ساکن در این روستاها، کیفیت زندگی آن‌هاست. کیفیت زندگی به میزان دسترسی به زیرساخت‌ها (حمل‌ونقل، ارتباطات، آب و بهداشت)، غذا، هوای پاک، مسکن مناسب، شغل راضی‌کننده، فضای سبز و پارک‌ها بستگی دارد که همگی این موارد جزئی از خدمات رفاه اجتماعی است (Roohipour et al, 2018: 137).

رفاه اجتماعی، محصول فرایند توسعه اقتصادی است و توسعه اقتصادی به معنای فراگیر آن، زمانی اتفاق می‌افتد که فقر و نشانه‌های آن از جامعه زدوده شود (Firouzabadi, 2013: 10). هدف این است که در سراسر جهان با حذف نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی، همه خانواده‌ها بتوانند به شغل دائمی، مسکن سالم، بهداشت و درمان، آموزش و امنیت و به‌طور کلی به حد رضایت‌بخشی از کیفیت زندگی دست یابند (Khorasani, 2018: 263).

کیفیت زندگی رابطه تنگاتنگی با رفاه اجتماعی دارد؛ کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی برای رضایت از زندگی لازم و ضروری هستند و هر دو نیازهای روانی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و خواسته‌های یک فرد را

مطابق با نتایج این پژوهش، شاخص‌های خدمات‌رسانی، مهاجرت، مشارکت و بهزیستی فردی، تأثیر مستقیم و معنادار بر رضایت از زندگی دارد و شاخص‌های درآمد و اشتغال نیز فاقد تأثیر معناداری بر رضایت از زندگی ساکنان نواحی روستاهای مورد مطالعه هستند (*Jomehpour & Rashnoodi, 2011: 45*). ابراهیمی و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی دربارهٔ وضعیت رفاهی خانوارهای شهری و روستایی استان‌های کشور طی برنامهٔ دوم و سوم توسعه نشان دادند وضعیت رفاهی هریک از استان‌ها طی سال‌های مورد بررسی، ۸۵-۱۳۷۶، با یکدیگر متفاوت بوده و استان‌هایی نظیر سیستان و بلوچستان، لرستان و چهارمحال و بختیاری نسبت به سایر استان‌ها در وضعیت نامناسب رفاهی قرار دارند. به‌طور کلی مناطق شهری نسبت به روستایی از وضعیت رفاهی به مراتب بهتری برخوردار هستند (*Ebrahimi et al, 2017: 169*). عزمی و نوری (۲۰۱۹) در پژوهشی نشان دادند کیفیت زندگی نواحی روستایی نزدیک شهر از نواحی روستایی دور از شهر بهتر است (*Azmi & Nouri, 2019: 253*). آوه و کوک (۲۰۰۹) در بررسی رابطهٔ رضایت از کیفیت مسکن، پیوستگی اجتماعی و رضایت اجتماعی و مکانیسم‌های پیچیدهٔ پیش‌بینی رضایت اجتماعی در بین ساکنان نواحی روستایی نقش رضایت از مسکن را در پیش‌بینی رضایت اجتماعی نشان دادند. همچنین سرمایهٔ اجتماعی به‌طور مستقیم بر پیوستگی و رضایت اجتماعی و به‌طور غیرمستقیم بر رضایت از مسکن تأثیرگذار است (*Auh and Cook, 2009: 377*). گارسیا (۲۰۰۹) در مطالعهٔ نقش کیفیت زندگی در اسکان مجدد روستایی مهاجران مکزیکی، نشان داد با تغییر اقتصادی و سیاسی، جست‌وجو برای کیفیت زندگی بالاتر موجود و دردسترس در مکان‌های شهری نقش کلیدی در تصمیم‌گیری‌های مربوط به جابه‌جایی مهاجران دارد (*Garcia, 2009: 446*). گراکیچ و همکاران (۲۰۱۰) در بررسی کیفیت زندگی در منطق

با شناخت کیفیت زندگی جمعیت‌های گوناگون می‌توان برای ارائهٔ بهتر خدمات براساس جنبه‌های مختلف زندگی آن‌ها و تخصیص مناسب منابع برای برطرف کردن نیازهای آنان، به دیدگاهی مناسب دست یافت؛ اما آنچه بررسی کیفیت زندگی در روستاهای مورد مطالعه با رابطهٔ آن با سطح خدمات رفاهی روستا را به‌صورت یک مسئلهٔ مهم نمایان می‌سازد، موقعیت جغرافیایی این روستاها (یعنی مجاورت با شهرهای منطقه) است. به نظر می‌رسد روستاهای در مجاورت شهر به دلیل دسترسی به امکانات و خدمات بهتر رفاهی از کیفیت زندگی بهتری برخوردار هستند. براین اساس، مسأله و هدف اصلی پژوهش، بررسی رابطهٔ بین سطح برخورداری از خدمات رفاهی و کیفیت زندگی مردم ساکن در روستاهای دهستان زنجان رود بالا بود.

پیشینهٔ پژوهش

تقوایی و نیلی‌پور (۲۰۰۷) در پژوهشی با هدف تعیین میزان برخورداری مناطق روستایی استان‌های کشور با استفاده از ۶۷ شاخص توسعه در حوزه‌های جمعیتی، آموزشی، بهداشتی-درمانی، تأسیساتی-زیربنایی، سیاسی-اداری، ارتباطی-اطلاع‌رسانی و اجتماعی-رفاهی نشان دادند از لحاظ شاخص‌های مختلف توسعه‌ای، مناطق روستایی استان مازندران بهترین رتبه را با ۱۲۰ امتیاز و مناطق روستایی استان سمنان کمترین رتبه را با ۸ امتیاز کسب کرده‌اند (*Taghvaei & Nilipour, 2007: 112*). نتایج مطالعهٔ جمعه‌پور و رشنودی (۲۰۱۱) با هدف بررسی نقش شهر فیروزآباد به‌عنوان یک کانون شهری کوچک در توسعهٔ نواحی روستایی پیرامون نشان داد شهر فیروزآباد موجب بهبود خدمات‌رسانی، درآمد، مشارکت، مسکن و بهزیستی فردی در روستاهای پیرامون شده است؛ در حالی که نتوانسته است به بهبود وضعیت مهاجرت و کار در روستاهای پیرامونی منجر شود.

اجتماعی و تأمین قداست و فضیلت در بستر جلوگیری از انحرافات اخلاقی، اجتماعی و اقتصادی است (Zahedi Asl, 2011: 25).

رفاه اجتماعی، تلاش‌های انجام‌شده توسط دولت‌ها و سازمان‌های داوطلبانه برای کمک به خانواده‌ها است و برنامه‌هایی چون تأمین درآمد و حفظ آن در سطح قابل قبول، فراهم کردن مراقبت پزشکی و ارائه خدمات درمانی عمومی، تأمین مسکن، توسعه اجتماعی، مهیا کردن خدمات برای تسهیل سازگاری اجتماعی و فراهم کردن تسهیلات تفریحی و سرگرمی را شامل می‌شود (Saxena, 2006: 33). «رفاه اجتماعی به اصلاح، شرایط زندگی فرد یا گروه زیان‌دیده از لحاظ جسمی، فکری، هیجانی، اقتصادی یا ناتوان از لحاظ اجتماعی و یا به شکل دیگر مشخص شده است» (Asadpour, 2020: 33).

شاخص‌های رفاه اجتماعی

معیارهای رفاه اجتماعی به کار گرفته‌شده از سوی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، در ۱۰ زمینه خلاصه می‌شود: بهداشت، آموزش و یادگیری، اشتغال، اوقات فراغت، موقعیت اقتصادی فرد، محیط فیزیکی، محیط و روابط اجتماعی، امنیت فردی و اجتماعی، مشارکت، فرصت‌های اجتماعی. شاخص‌هایی که در ایران توسط کارشناسان و محققان و سازمان‌های مختلف به کار گرفته شده است، شامل آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، تغذیه، مسکن، اشتغال، جمعیت و نیروی انسانی، درآمد و هزینه، تأمین اجتماعی و شاخص‌های فرعی گذران اوقات فراغت و دسترسی به تسهیلات فرهنگی، محیط‌زیست، امنیت فرد است (Zahedi Asl, 2011: 25).

در یک تقسیم‌بندی کلی، شاخص‌های رفاه اجتماعی را می‌توان به دو گروه تقسیم‌بندی کرد. منظور از شاخص‌های کمی رفاه اجتماعی، آن دسته از شاخص‌ها هستند که به صورت عددی قابل اندازه‌گیری هستند:

روستایی کرواسی برای ماندن یا ترک کردن، فقدان فرصت شغلی، محدودیت انتخاب حرفه، امکانات و درآمد پایین و خدمات اجتماعی و بهداشتی و درمانی ضعیف در روستاها را موجب کاهش رضایت زندگی دانسته‌اند (Grgić et al, 2010: 653).

مرور پیشینه پژوهش نشان داد که مسئله کیفیت زندگی و رابطه رفاه اجتماعی با آن کمتر مورد پژوهش قرار گرفته است. نکته مهم درباره کیفیت زندگی در روستاهای پیرامون شهری آن است که عدم توسعه یافتگی یا سطح توسعه پایین نواحی روستایی ایران در روستاهای پیرامون شهری تا حدی کم‌رنگ‌تر است، اما رابطه بین دسترسی به خدمات و امکانات با کیفیت زندگی امری حائز اهمیت است. پژوهش‌های پیشین راهگشا و راهنمای مطالعه حاضر بوده‌اند و در طراحی چارچوب نظری پژوهش هم مورد استفاده قرار گرفته‌اند. در مجموع، مطالعه حاضر در راستای تحقیقات بیان شده است، اما با این تفاوت که بخشی از پژوهش فعلی مربوط به رابطه کیفیت زندگی در میان چهار روستای پیرامون شهری است که در هر کدام از آن‌ها کیفیت زندگی متفاوت است.

ادبیات نظری پژوهش

- رفاه اجتماعی

رفاه اجتماعی در جست‌وجوی تحقق یافتن هر آنچه است که آسایش و راحتی عمومی را برای ساختار جامعه و دست‌یافتن به زندگی مناسب فراهم می‌کند که دو بُعد مادی و معنوی را دربرمی‌گیرد. بُعد مادی بر تأمین نیازهای اساسی، خوراک، پوشاک، شغل و مسکن، بهداشت و درمان تأکید دارد. بُعد معنوی نیز شامل مفاهیم تعلیم و تربیت و ریشه‌کنی جهل و بی‌سوادی، حمایت قانونی از عموم ملت و برخورداری از حقوق انسانی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، التفات به خانواده به‌عنوان مهم‌ترین نهاد

بنابراین کیفیت زندگی یک مفهوم پیچیده و چندبُعدی در رابطه با شرایط و وضعیت جمعیت، در یک مقیاس جغرافیایی خاص (روستا، شهر و کشور) است که هم به شاخص‌های ذهنی یا کیفی و هم به شاخص‌های عینی و کمی تکیه دارد. در واقع، حقیقت نظریه‌ای کیفیت زندگی، ترویج و توسعه مفاهیم کیفیت محیط زندگی مردم است تا بهترین شیوه‌های زیستی برای آن‌ها فراهم شود؛ بنابراین هدف غایی مطالعه کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن برای این است که مردم قادر به داشتن یک زندگی با کیفیت بالا باشند؛ به طوری که این زندگی هم هدفمند و هم لذت‌بخش باشد (Parker and Moore, 2008: 22).

ابعاد کیفیت زندگی

به طور کلی اکثر متخصصان و صاحب‌نظران معتقدند کیفیت زندگی در این پنج بُعد پذیرفته شده است که عبارت‌اند از: بُعد فیزیکی، بُعد روانشناختی، بُعد اجتماعی، بُعد جسمانی و بُعد معنوی. بُعد فیزیکی شامل قدرت، انرژی، توانایی انجام فعالیت‌های روزمره زندگی و مراقبت از خود است. شایع‌ترین نشانه بُعد روانشناختی عبارت است از: اضطراب، افسردگی و ترس. بُعد اجتماعی به چگونگی رابطه فرد با خانواده و دوستان و همکاران و اجتماع اشاره دارد. بُعد جسمانی به بررسی علائم بیمار و عوارض جانبی درمان می‌پردازد. بُعد معنوی به این مفهوم اشاره دارد که هرکس در زندگی دارای هدف و معنایی است (Farmani, 2013: 60-68). با وجود اختلاف‌نظرها در تعریف کیفیت زندگی، همه مطالعات کیفیت زندگی تحت دو سرفصل شاخص‌های عینی و ذهنی صورت می‌گیرند (Rezvani & Mansourian, 2008: 20; Allen et al, 2004). به دلیل نبود یک چارچوب دقیق و منطقی در جهت سنجش و ارزیابی شرایط و وضعیت رفاهی یا کیفیت زندگی در نقاط روستایی، مؤسسه تحقیقات توسعه اجتماعی ملل متحد اقدام به تعریف

درآمد سرانه، اشتغال، سال‌های امید زندگی، میزان باسوادی، مرگ‌ومیر کودکان، توزیع درآمد، توسعه انسانی، مشارکت اجتماعی، فعالیت‌های سیاسی-اقتصادی زنان، پوشش بیمه و بازنشستگی. با وجود قابل‌اندازه‌گیری بودن شاخص‌های کمی، معایب موجود و محدودیت‌های درآمد ملی سرانه و درآمد ناخالص ملی به مثابه معیار مشخص‌کننده رفاه اجتماعی، موجب شد تا شاخص‌های کیفی برای تعیین رفاه اجتماعی مطرح شوند: آزادی انتخاب، عزت نفس اجتماعی، امنیت اجتماعی. در زمینه شاخص‌های کمی و کیفی رفاه اجتماعی، می‌توان از شاخص‌های دیگری به نام شاخص‌های منفی اجتماعی نام برد: تورم، فقر، سوءتغذیه، نابرابری، عدم اطمینان، تبعیض جنسی، معلولیت ذهنی و جسمی و آلودگی محیط‌زیست (Madani, 2000: 42-44).

- کیفیت زندگی

مفهوم کیفیت زندگی بر ابعاد دوگانه زندگی دلالت دارد: یکی شرایط عینی جامعه و دیگری دریافت‌های ذهنی-شناختی تجربه‌های زندگی از سوی گروه‌های اجتماعی و افراد انسانی. جنبه عینی زندگی به دو امر دلالت دارد: اول، اوضاع و احوال محیط‌زیست آدمی همچون آلودگی محیط، مسکن، منابع مالی، تفریحات و مانند آن، دوم، برخی از مشخصات افراد جامعه همچون تندرستی، دستاوردهای آموزشی، انسجام خانوادگی، سلامت روانی و مانند آن. جنبه‌های ذهنی بر تجارب خوشایند و بدآیند زندگی فردی و حتی جمعی، مانند: سرخوردگی، احساس بیگانگی از جامعه و از خویشتن خویش، احساس رضایت از زندگی، اشتیاق‌های آدمی و ادراکات انسانی دلالت دارد (Hezarjaribi & Safarishalchi, 2011: 95). کیفیت زندگی به عنوان یک احساس بهتر بودن، شکوفایی، نتایج رضایت‌بخش از عوامل محیط بیرونی نیز تعریف شده است (Greenwood and Holt, 2014: 89).

مقیاس‌هایی در سطح جهانی برای سنجش کیفیت زندگی کرده است: تغذیه، بهداشت، اوقات فراغت، امنیت، درآمد، پتانسیل‌های محیط طبیعی، آموزش (Farley et al, 1987: 2).

- رویکرد عاملیتی و کیفیت زندگی

رویکرد عاملیتی در بحث از کیفیت زندگی برای عاملیت انسانی نقش محوری را لحاظ کرده و بر این باور است که کیفیت زندگی بیشتر ناظر بر ذهنیات، قابلیت‌ها و توانمندی‌های افراد است تا شرایط ساختاری اجتماعی یا محیط پیرامونی (Hoseiniamin et al, 2016: 35). رویکرد مطلوبیت‌گرایی یکی از انواع رویکردهای عاملیتی است. این نظریه بر این اصل استوار است که از میان امکانات و گزینه‌های مختلفی که در هر زمینه‌ای در برابر ما وجود دارد، باید آن مکانی را برگزینیم که بیشترین لذت را برای بیشترین تعداد افراد ایجاد کند (Samavati, 2020: 50). داوری درباره همهٔ گزینه‌ها براساس پیامد و نتایجی که به وجود می‌آورند، صورت می‌گیرد و این از امتیازات مطلوبیت‌گرایی در بحث از کیفیت زندگی محسوب می‌شود. بدیهی است که نظر مطلوبیت‌گرایی به جای تحمیل ارزش‌های جامعه، به هر فردی اجازه می‌دهد تا انتخاب‌های اخلاقی خاص خود را به عمل آورد، به طوری که هر فردی می‌تواند چیزی را که لذت‌بخش یا دردآور است تعیین کند (Heywood, 2021: 5).

- رویکرد ساختاری و کیفیت زندگی

در این رویکرد برای کیفیت زندگی عناصر سازنده و عوامل ایجادکننده‌ای تعیین می‌شود. این عناصر عبارت‌اند از خودمختاری، شناخت، وابستگی متقابل و برابری که عواملی مانند امنیت، شهروندی و دموکراسی را برای محقق شدن نیاز دارند. بهداشت، رفاه، آزادی انتخاب و آزادی‌های اساسی را به‌عنوان عناصر و دستیابی به غذا، لباس، سرپناه، آب آشامیدنی، حمایت‌های حقوقی، تسهیلات آموزشی، مراقبت بهداشتی، امنیت

ملی و درآمد عمومی را به‌عنوان عوامل برشمرده‌اند. در میان رویکردهای ساختاری به کیفیت زندگی، برخی بر شرایط زندگی و کیفیت زندگی تمرکز دارند که شامل شرایط عینی و ذهنی متکی بر منابع و فرصت‌ها می‌شود. برخی نیز بر نسبت فرهنگی کیفیت زندگی تأکید دارند (Ghaffari & Omid, 2009: 35).

- رویکردهای نظری کلان به کیفیت زندگی

رویکرد جامعه‌شناختی

گرسون بیان می‌دارد که در علوم اجتماعی دو رویکرد اصلی به مبحث کیفیت زندگی وجود دارد: رویکرد فردگرایانه و رویکرد استعلایی. در رویکرد فردگرایانه عوامل مؤثر بر تعیین کیفیت زندگی، فعالیت‌ها و دستاوردهای فردی است، دستاوردهایی همچون تسلط یافتن بر محیط زندگی به‌ویژه توانایی غلبه بر فقر و بدبختی، آزادی از قید محدودیت‌ها و مواردی از این دست؛ به‌طور عمومی این رویکرد بر اولویت‌داشتن منافع فرد نسبت به جامعه تأکید می‌کند. در مقابل، رویکرد استعلایی بر مکمل بودن علاقه فردی و اهمیت وفاداری و دیگر شکل‌های همبستگی تأکید می‌شود و منفعت اجتماعی، خیر عمومی و همچنین اولویت داشتن جامعه نسبت به فرد مورد توجه قرار می‌گیرد (Farmani, 2013: 70).

رویکرد اقتصادی به کیفیت زندگی

نظریات اقتصادی بر فرایندهایی تأکید می‌کنند که از طریق آن‌ها افراد به لحاظ عقلانی، منابع موجود را به برآورده کردن نیازهایشان اختصاص می‌دهند و به این وسیله آنچه مطلوبیت یا سودمندی نامیده می‌شود را تولید کرده و در راه ارتقای کیفیت زندگی گام می‌نهند؛ اقتصاددانان این فرایند را در قالب به‌حداکثر رساندن مطلوبیت با توجه به محدودیت‌های اعمال شده روی دسترسی‌پذیری و جانشینی منابع مدل‌سازی می‌کنند. به‌طور کلی در این حوزه، مسئله اصلی در به‌حداکثر

دستیابی به زندگی بهتر به مرور زمان در پی ارتقا و بهبود کیفیت زندگی خود بوده است. روند افزایش جمعیت، توسعه و گسترش شهرنشینی، عدم توجه به نواحی روستایی، پیامدهایی چون کاهش درآمد روستاییان، بیکاری، فقر، مهاجرت و روند تشدید روستاییان به شهرها و مشکلات و چالش‌های به وجود آمده در شهرها ناشی از این عوامل، سبب شد مبحث توسعه، در جهت بهبود ارتقای کیفیت زندگی انسان در سکونت‌گاه‌های مختلف روستایی و شهری موضوع تحقیقات و پژوهش‌های علوم مختلف شود؛ اما به دلیل توجه بیش از حد به توسعه نواحی شهری از سوی دولت‌ها و توجه کمتر به نواحی روستایی و به وجود آمدن بسیاری از چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در کشورها، موضوع توسعه روستایی و توجه به نواحی روستایی به عنوان اهداف برنامه‌های توسعه از سوی دولت‌ها و کشورها مورد توجه قرار گرفت. هدف بیشتر این برنامه‌ها و اقدامات، کوشش در جهت بهبود کیفیت زندگی مردم در نواحی روستایی با تأکید بر متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی است. کیفیت زندگی که بر جنبه‌هایی چون آسایش، رفاه، خشنودی و رضایت از زندگی با توجه به متغیرهای یادشده تأکید دارد، همواره توجه اندیشمندان و صاحب‌نظران علوم مختلف بوده است. نواحی روستایی به عنوان یکی از سکونت‌گاه‌های انسانی نیز و ارتباط و تأثیر آن در نواحی شهری از موضوع برخوردار از کیفیت زندگی بی‌بهره نبوده است. امروزه عوامل گوناگون اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی نظیر اشتغال و درآمد، امنیت، خودکفایی، همیاری، داشتن مسکن مناسب، برخورداری از امکانات آموزشی و بهداشتی مناسب، دسترسی به وسایل و راه‌های ارتباطی در بهبود کیفیت زندگی مردم در نواحی روستایی تأثیر دارند.

رساندن کیفیت زندگی با توجه به منابع موجود و قابل دسترس خلاصه می‌شود
(Ghaffari & Omid, 2009: 38).

رویکرد اکولوژیکی به کیفیت زندگی

در رهیافت‌های اکولوژیکی، کیفیت زندگی به عنوان یک عنصر در فرایندی کلی دیده می‌شود که در آن هر عنصر در معرض تأثیر دیگر عناصر قرار دارد؛ در اینجا گفته می‌شود که کیفیت زندگی به محیط‌زیست بستگی دارد؛ بنابراین زیستگاه عمومی در واکنش به تلاش‌هایی که مردم برای بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی‌شان انجام می‌دهند، دچار دگرگونی می‌شود. کیفیت زندگی و زیستگاه به مانند داده و ستانده عمل می‌کنند. اگر توالی بین این دو به گونه‌ای آغاز شود که زیستگاه درون داد یا داده باشد و کیفیت زندگی برون داد یا ستانده، آن‌گاه در مرحله بعدی، کیفیت زندگی تبدیل به داده می‌شود و محیط‌زیست را دچار تغییر می‌کند و در نتیجه، محیط‌زیست نیز کیفیت زندگی را تغییر می‌دهد و این چرخه همچنان ادامه می‌یابد. در این شیوه مدور، کیفیت زندگی در طول زمان دچار تغییرات زیادی می‌شود (Ventegodt, 2003: 1035).

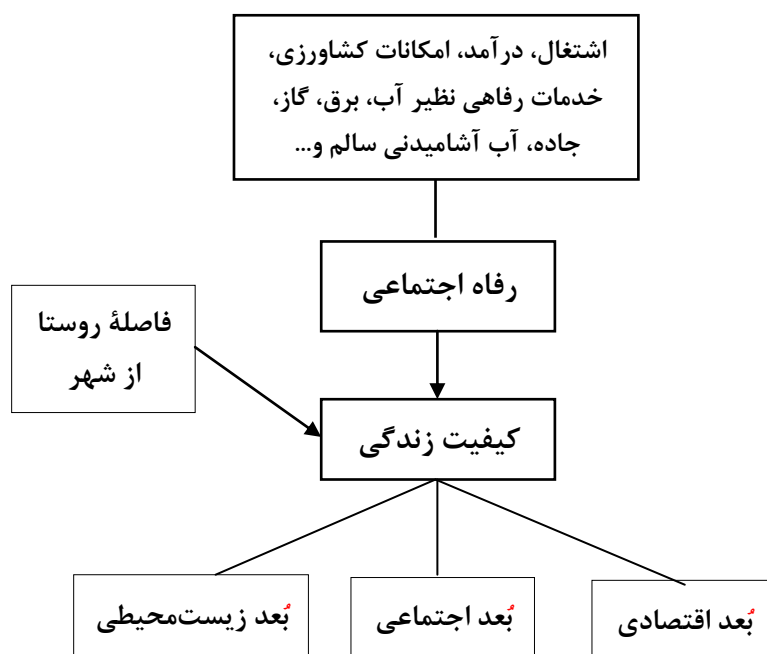
نظریه مشترک کیفیت زندگی و امکانات رفاهی

توسعه، به معنای ارتقای سطح مادی و معنوی جامعه انسانی و ایجاد شرایط مناسب یک زندگی سالم برای همه افراد جامعه است؛ بنابراین مفهومی از توسعه که به مؤلفه‌هایی مانند آموزش، بهداشت و سلامتی، سواد، اشتغال، رفع بیکاری، توزیع مناسب درآمد تأکید می‌کرد و عمدتاً به عنوان شاخص‌های رفاه اجتماعی مطرح هستند که بهبود آن‌ها منجر به افزایش کیفیت زندگی می‌شود، وارد عرصه ادبیات توسعه شد (موسایی، ۱۳۸۸: ۱۰۸). انسان از دیرباز در تلاش برای رفع نیازهای اساسی خود، مانند: خوراک و پوشاک، مسکن و امنیت در جهت

چارچوب نظری پژوهش

مرور پیشینه تجربی و ادبیات نظری مربوط به رفاه اجتماعی و کیفیت زندگی نشان داد دو رویکرد کلی در ارتباط با کیفیت زندگی وجود دارد که بر شرایط عینی و تجارب ذهنی افراد از زندگی تأکید دارند. آنچه با کیفیت زندگی رابطه دارد رفاه اجتماعی و خدماتی است که در این زمینه ارائه می‌شود. چارچوب نظری پژوهش آموزه‌ای از دیدگاه‌ها درباره این رابطه بین دو

متغیر خدمات رفاهی و کیفیت زندگی است که در قالب دیدگاه‌های نظری ساختاری، عاملیتی و نظری کلان به کیفیت زندگی مطرح شدند. خدمات رفاهی نظیر اشتغال، درآمد، امکانات کشاورزی، خدمات رفاهی نظیر آب، برق، گاز، جاده، آب آشامیدنی سالم و... بر ابعاد مختلف کیفیت زندگی نظیر کیفیت زندگی اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی تأثیر می‌گذارند (شکل ۱).

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

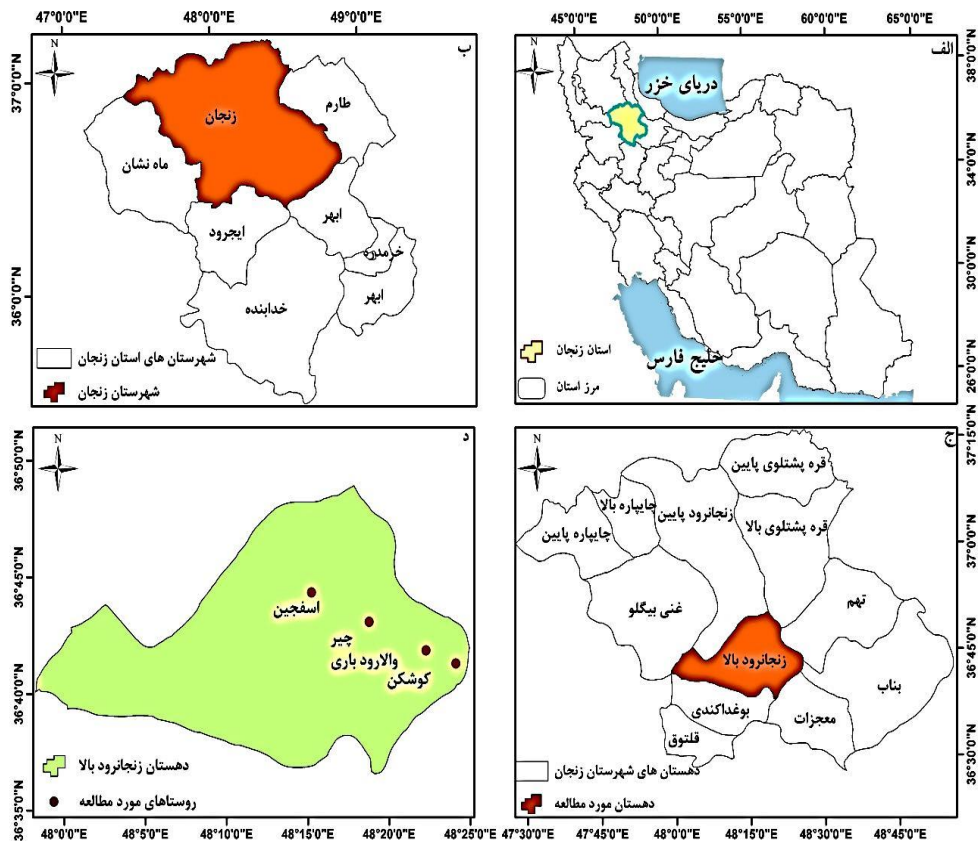
تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۴۰۱

معرفی منطقه مورد مطالعه

شهرستان زنجان شامل ۳ بخش زنجانرود، قره پشتلو، مرکزی و ۳ شهر نیکپی، زنجان، ارمغانخانه و ۱۳ دهستان است. دهستان زنجانرود بالا دارای ۲۴ روستا با جمعیتی بالغ بر ۲۵۲۲ نفر و ۶۶۷ خانوار است که در شعاع ۶ تا ۳۰ کیلومتری شهر زنجان قرار دارند. با توجه به وضعیت توپوگرافی و ناهمواری محدوده، موقعیت استقرار آن‌ها به صورت دشتی است. دسترسی به اراضی کشاورزی نسبتاً وسیع و بهره‌گیری از آب مناسب (از جمله زنجانرود و رودخانه‌های فصلی دیگر)،

زمینه رونق فعالیت‌های کشاورزی در سطح روستاها را فراهم آورده است. افزون‌بر آن، فعالیت دامداری نیز به سبب نزدیکی به شهر زنجان، از رونق بالایی برخوردار است. ضمن اینکه بسیاری از روستانشینان به فعالیت‌های غیرسنتی، از جمله فعالیت‌های ساختمانی (گچ‌کاری، برقکاری، پیمانکاری، سنگ‌کاری و...)، رانندگی و صنعت‌گری (مکانیکی، جوشکاری، تعویض روغنی و...) می‌پردازند. با این وجود، اساس و پایه اقتصادی اکثر روستاهای پیرامون شهر زنجان کشاورزی است.

نقشه ۱: استان زنجان به تفکیک موقعیت شهرستان‌ها، دهستان و روستاهای مورد مطالعه

تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۴۰۱

روش پژوهش

مطالعه حاضر یک مطالعه مشاهده‌ای از نوع توصیفی تحلیلی است که برای گردآوری داده‌ها از دو روش اسنادی و پیمایشی استفاده شد. روش اسنادی برای مطالعه ادبیات موضوع، بررسی پیشینه تحقیق و مبانی نظری و مسائل مربوط به آمارها و اطلاعات مورد استفاده قرار گرفت. به منظور جمع‌آوری داده‌های کمی مطالعه نیز از پیمایش به‌عنوان یکی از تکنیک‌های کمی استفاده شد. جامعه آماری جمعیت ساکن در روستاهای دهستان زنجان‌رود بالا بود که براساس آمار سرشماری سال ۱۳۹۵، جمعیت آن بالغ بر ۱۲۴۲۱ نفر در قالب ۲۸۶۰ خانوار بود. ساکنان چهار روستای اسفجین، چیر، کوشکن، والارود نیز ۲۵۲۲ نفر بود. حجم نمونه، با استفاده از فرمول کوکران ۳۳۳ نفر برآورد شد. برای انتخاب نمونه‌ها از نمونه‌گیری طبقه‌ای

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی اول:

بین میزان برخورداری از خدمات رفاهی روستاهای مورد مطالعه و میزان کیفیت زندگی رابطه معناداری وجود دارد. فرضیه فرعی اول: بین میزان برخورداری از خدمات رفاهی و کیفیت زندگی اقتصادی رابطه معناداری وجود دارد. فرضیه فرعی دوم: بین میزان برخورداری از خدمات رفاهی و کیفیت زندگی اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. فرضیه فرعی سوم: بین میزان برخورداری از خدمات رفاهی و کیفیت زندگی زیست‌محیطی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه اصلی دوم:

بین فاصله روستا از شهر و کیفیت زندگی روستائیان تفاوت معناداری وجود دارد.

از همه طبقات در مطالعه حضور داشته باشند. ابتدا براساس معیار جمعیت، روستاها در سه طبقه روستاهای کوچک (زیر ۵۰۰ نفر جمعیت) و روستاهای متوسط (۵۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر) و روستاهای بزرگ (بیشتر از ۱۰۰۰ نفر) قرار گرفتند. در مرحله بعد، حجم نمونه مربوط به هر طبقه مشخص شد. با توجه به تعداد بالای روستاهای طبقه اول، برای خوشه کوچک دو روستای والارود با جمعیت ۴۷۲ نفر و روستای کوشکن با جمعیت ۴۷۴ نفر انتخاب شدند، در رابطه با خوشه روستاهای متوسط، روستای چیر با جمعیت ۵۵۰ نفر و روستاهای بزرگ با خوشه روستای اسفجین با جمعیت ۱۰۲۶ نفر انتخاب شد (جدول ۱).

متناسب با حجم استفاده شد. نمونه‌گیری طبقه‌ای وقتی به کار می‌رود که جامعه آماری دارای ساخت همگن و متناسب نبوده و از اجزای گوناگون تشکیل شده باشد. در چنین مواردی می‌بایست جامعه به طبقاتی تقسیم شود که هر یک از آنها دارای ساخت متناسبی باشند و سپس از هر طبقه (به صورت یک جامعه آماری خاص) یک نمونه گرفت. در نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب، تعداد نمونه در هر طبقه به اندازه نسبت آن در کل جامعه آماری است. با توجه به اینکه در مطالعات قبلی، جمعیت یکی از متغیرهای تأثیرگذار در برخورداری از خدمات رفاهی است، در مطالعه حاضر سعی شد روستاها به لحاظ جمعیت طبقه‌بندی شوند و

جدول ۱: طبقه‌بندی متناسب خوشه‌ها به تفکیک جمعیت

خوشه	روستا	جمعیت	درصد جمعیت	حجم نمونه
روستای کوچک	والارود	۴۷۲	۱۸/۷۱	۶۲
	کوشکن	۴۷۴	۱۸/۷۹	۶۳
روستای متوسط	چیر	۵۵۰	۲۱/۸۰	۷۳
روستای بزرگ	اسفجین	۱۰۲۶	۴۰/۶۸	۱۳۵
جمع	---	۲۵۲۲	۱۰۰	۳۳۳

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۱

رفاهی (۰/۷۸۳۴) بالاتر از ۰/۷ بود که نشان می‌دهد مقیاس از پایایی کافی برای سنجش متغیر برخورداری از امکانات رفاهی برخوردار است. به منظور سنجش کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی و تعیین ابعاد و شاخص‌های مربوط به آن، در ابتدا به بررسی کارهای تحقیقی صورت گرفته در این زمینه و شاخص‌های موجود پرداخته (Khorasani, 2018: 263; Rezvani & Mansourian, 2008: 20; Farmani, 2013: 51; Taherkhani & Eftekhari, 2005: 85) سپس اقدام به روی هم‌اندازی شاخص‌ها و نماگرها و حذف مشترکات شده و در نهایت ناحیه پژوهش شاخص‌های اساسی تعیین و در پس فرایند گویه‌سازی انجام شده است (جدول ۲ و ۳).

از آنجا که پرسشنامه ساده‌ترین راه تهیه ماتریس داده‌های ساختمند است، رایج‌ترین تکنیک مورد استفاده در تحقیق پیمایشی است. در این مطالعه نیز برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه‌ها با توجه به اسناد و تحقیقات پیشین و همچنین پس از بازدید میدانی سؤالات در ۲ بخش کیفی و توصیفی تنظیم شد. اعتبار پرسشنامه با استفاده از روایی صوری سنجیده شد. پایایی نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد: نتایج آزمون آلفای کرونباخ مربوط به متغیرهای تحقیق به ترتیب میزان کیفیت زندگی افراد (۰/۹۳۰۷) بالاتر از ۰/۷ بود که نشان می‌دهد مقیاس از پایایی کافی برای سنجش متغیر (میزان کیفیت زندگی) برخوردار است. همچنین متغیر میزان برخورداری از امکانات

جدول ۲: ابعاد، شاخص‌ها و متغیرهای کیفیت زندگی

ابعاد	شاخص	گویه‌ها
اقتصادی	اشتغال و درآمد	امکان دسترسی به شغل مناسب در روستا یا شهر مجاور، تعداد فرصت‌های شغلی در روستا، درآمد مناسب فرصت‌های شغلی موجود در روستا، تعدد فرصت‌های شغلی در شهر مجاور، درآمد مناسب فرصت‌های شغلی موجود در شهر مجاور، وضعیت شغلی/ درآمد ماهیانه/ پایداری و امنیت درآمد، رضایت از درآمد، امید به آینده شغلی، داشتن سلامتی جسمانی، داشتن پس‌انداز مناسب، رضایت شغلی، اشتغال، درآمد، بار تکفل، تنوع معیشت، تمایل به فعالیت‌های اقتصادی در محل سکونت.
	مسکن	استحکام بنای مسکن، برخورداری از حمام مناسب و بهداشتی در مسکن، برخورداری از سیستم گرمایش و سرمایش مناسب در مسکن، برخورداری از روشنایی کافی در مسکن، برخورداری از سیستم دفع بهداشتی فاضلاب در مسکن، مساحت مناسب و کافی مسکن، تعداد اتاق‌های کافی.
	حمل‌ونقل عمومی	ساعات کار وسایل نقلیه عمومی، تعداد وسایل نقلیه عمومی، تعداد وسایل نقلیه حمل بار، دسترسی مناسب به وسایل حمل‌ونقل عمومی، راه ارتباطی مناسب، طی کردن فاصله زمانی محدود برای دسترسی به شهر، نوع راه.
	امکانات و خدمات زیرساختی	کیفیت راه دسترسی به شهر، کیفیت راه‌های دسترسی به روستاهای اطراف، کیفیت معابر و میادین، کیفیت تأمین نیازهای روزمره توسط فروشگاه‌ها(های) خواروبار روستا، کیفیت خدمات تعاونی روستای محل مراجعه، کیفیت شبکه گاز لوله‌کشی، مسکن‌های دارای برق، آب آشامیدنی سالم، تلفن، راه، راه ارتباطی مناسب، وجود جایگاه توزیع مواد سوختی، دسترسی به خدمات مالی و اعتباری (بانک، وام، صندوق قرض‌الحسنه).
اجتماعی	آموزش عمومی	فضای آموزشی مناسب و کافی مدارس، کیفیت دسترسی دانش‌آموزان به مدارس شهر مجاور، کیفیت تجهیزات آموزشی مدارس، کیفیت ساختمان‌های مدارس، کیفیت معلمان مدارس، دسترسی به امکانات آموزشی/ تعداد افراد تحصیل کرده در خانوار/ میزان تحصیلات سرپرست خانوار، دارا بودن مدارس نوساز و با کیفیت مناسب، دسترسی آسان با زمان کم کودکان و نوجوانان به مدارس، داشتن معلمان خوب و با تجربه، وجود تجهیزات آزمایشگاهی مناسب در مدارس.
	بهداشت	کیفیت خدمات شبکه (خانه بهداشت) روستا، دسترسی به امکانات بهداشتی/ فاصله تا نزدیک‌ترین مرکز پزشکی/ سلامت جسمی خود و خانواده طی یک سال گذشته، مصرف هفتگی مواد پروتئینی (گوشت و ماهی) در برنامه غذایی، مصرف هفتگی میوه و سبزیجات در برنامه غذایی، بهره‌مندی از خدمات درمانی و بهداشتی (خانه بهداشت، درمانگاه، حمام و...)
	مشارکت و همبستگی	دلسوزی اهالی برای آبادانی روستا، ارتباط مردم با اعضای شورای اسلامی و دهیار روستا، خودیاری مردم در حین انجام پروژه‌های عمرانی در روستا، حضور و همفکری زنان روستا در امور روستا همانند مردان، روحیه کار گروهی در بین مردم روستا، میزان احترام مردم روستا به یکدیگر، قابل اعتماد بودن دهیار روستا، قابل اعتماد بودن اعضای شورای اسلامی روستا، استقبال دهیار و شورای اسلامی روستا از مشارکت مردم، قابل اعتماد بودن مردم روستا.
	پیوستگی و تعلق مکانی	تمایل به زندگی در روستا، رابطه خوب با بستگان و همسایگان در روستا، تمایل به اشتغال در روستا، تمایل به سرمایه‌گذاری و گذراندن اوقات فراغت در روستا، زندگی در روستا در صورت وجود شرایط کار و زندگی در شهر.
	امنیت فردی و اجتماعی	پایین بودن میزان جرایم (سوءمصرف مواد مخدر، سرقت و...)، پایین بودن نزاع‌های قومی و طایفه‌ای، پایین بودن میزان نزاع بین افراد بومی و تازه‌وارد، امنیت تردد زنان در طی شبانه‌روز، امنیت تردد پیاده در شب، امنیت تردد سواره در شب، امنیت عبور از جاده و خیابان از نظر سرعت اتومبیل در طی شبانه‌روز، کیفیت عملکرد پاسگاه انتظامی.
زیست‌محیطی	تفریحات و اوقات فراغت	کیفیت خدمات و تجهیزات سالن ورزش روستا یا محل مراجعه، کیفیت خدمات و وسعت کتابخانه روستا یا محل مراجعه، کیفیت خدمات اماکن فرهنگی و مذهبی مانند مسجد و حسینیه، کیفیت خدمات اماکن فرهنگی و تاریخی روستا، کیفیت خدمات فضاهای فراغتی و تفریحی مانند تالار اجتماعات.
	آلودگی	کیفیت جمع‌آوری زباله از سطح روستا، جمع‌آوری آب‌های سطحی، کیفیت جمع‌آوری فاضلاب، آرامش و فقدان آلودگی صوتی، آلودگی ناشی از کارگاه‌های صنعتی، آلودگی ناشی از نزدیکی به محل رهاسازی ضایعات و نخاله‌های ساختمانی، امکانات جمع‌آوری و دفع بهداشتی فاضلاب/ امکانات جمع‌آوری و دفع بهداشتی زباله، پرهیز از ساخت خانه‌ها در اراضی شیب‌دار و خطرناک، پرهیز از استقرار واحدهای مسکونی در حریم سیلاب‌ها و رودخانه‌ها.

References: Khorasani, 2018: 263; Rezvani & Mansourian, 2008: 20; Farmani, 2013: 51; Taherkhani & Eftekhari, 2005: 85

جدول ۳: متغیرهای مورد بررسی در زمینه برخورداری از امکانات رفاهی

ردیف	گویه‌ها
۱	اشتغال مناسب
۲	درآمد مناسب
۳	امکانات کشاورزی مناسب
۴	خدمات رفاهی (آب، برق، گاز، جاده)
۵	ساختمان‌های نوساز و دارای استحکام در برابر سیل و زلزله
۶	وسایل نقلیه عمومی در جهت رفت‌وآمد از روستا به شهر و بالعکس
۷	وسیله نقلیه شخصی
۸	آب آشامیدنی تصفیه‌شده و مناسب
۹	وجود مدارس در مقاطع تحصیلی مختلف
۱۰	درمانگاه یا خانه بهداشت و امکانات دارویی

References: Khorasani, 2018: 263; Rezvani & Mansourian, 2008: 20; Farmani, 2013: 51; Taherkhani & Eftekhari, 2005: 85

به‌منظور عملیاتی‌کردن متغیرها، به طرح گویه‌های با طیف لیکرت دربارهٔ هریک از متغیرها پرداخته شده است؛ برای مثال، به‌منظور سنجش بُعد اقتصادی کیفیت زندگی از ۲۷ سؤال بسته استفاده کردیم و در مقابل هر گزینه، ۵ گزینه از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم که گزینه کاملاً مخالفم نمره ۱، مخالفم ۲، تا حدودی ۳، موافقم ۴، کاملاً موافقم ۵ دادیم؛ سپس با استفاده از پاسخ‌هایی که افراد دادند و جمع نمراتی که از انتخاب گزینه‌ها کسب کرده‌اند، میزان نمره هر فرد از بُعد اقتصادی کیفیت زندگی مشخص شد و با توجه به نمرات کمترین و بیشترین طیف به‌دست‌آمده، بُعد کیفیت اقتصادی زندگی افراد را در سه طبقه پایین، متوسط و بالا تقسیم‌بندی کردیم. در ضمن برای سایر ابعاد نیز همهٔ این مراحل طی شده است. براین‌اساس تلاش شده تا گویه‌های مورد نظر به‌گونه‌ای طراحی شوند که ضمن تأمین روایی و پایایی لازم به لحاظ آماری، دیدگاه‌های کارشناسان را نیز مورد توجه قرار دهند تا به بهترین نحو پاسخ لازم را برای پرسش‌ها فراهم سازند. پس از جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات به‌دست‌آمده، ابتدا پرسشنامه‌های تکمیل‌شده، کدگذاری شدند. سپس داده‌های کدگذاری شده به‌نرم‌افزار

SPSS-22 انتقال داده شده و پس از آن براساس سؤالات، اهداف، و فرضیه‌های پژوهش، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و پس از انجام عملیات آماری، از جداول توزیع فراوانی، درصد میانگین، نمودارها در بخش توصیف داده‌ها و در بخش توصیف اطلاعات از آزمون همبستگی پیرسون برای تحلیل همبستگی استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

پژوهش با مشارکت ۳۳۳ نفر از ساکنان ۴ روستای منتخب انجام شد. ۷۲/۲ درصد (۲۴۲ نفر) از پاسخگویان مرد و بقیه زن بودند. ۴۰/۵ درصد (۱۳۵ نفر) از آن‌ها زیر ۳۰ سال سن داشتند. تحصیلات ۵۴/۹ درصد از آن‌ها زیردیپلم بود. تعداد مشارکت‌کنندگان متأهل بیشتر از مجردان بود (۶۴/۳ درصد). ۵۰/۲ درصد از مشارکت‌کنندگان درآمد ماهیانه زیر ۲ میلیون تومان داشتند. ۷۵/۶۹ درصد از پاسخگویان شاغل بوده و مدت سکونت ۲۹/۴ درصد از آن‌ها در روستا زیر ۲۰ سال بود. نهایتاً، ۶۰/۱ درصد مشارکت‌کنندگان در داخل روستا اشتغال داشتند (جدول ۴).

جدول ۴: ویژگی‌های دموگرافیک نمونه‌های پژوهش

متغیرها	ابعاد	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۲۴۲	۷۲/۷
	زن	۸۲	۲۴/۶
سن	زیر ۳۰ سال	۱۳۵	۴۰/۵
	۳۰ تا ۳۹ سال	۷۸	۲۳/۴
	۴ تا ۴۹ سال	۶۳	۱۸/۹
میزان تحصیلات	۵۰ سال و بیشتر	۵۴	۱۶/۲
	بی‌سواد	۶	۱/۸
	زیر دیپلم	۱۸۳	۵۴/۹
	دیپلم	۷۵	۲۲/۵
	بالتر از دیپلم	۵۷	۱۷/۱
وضعیت تأهل	سایر	۱۲	۳/۶
	مجرد	۱۱۰	۳۳
میزان درآمد (ماهانه)	متأهل	۲۱۴	۶۴/۳
	کمتر از ۲ میلیون تومان	۱۶۷	۵۰/۲
	۲ تا ۴ میلیون تومان	۸۳	۲۴/۹
وضعیت اشتغال	بیش از ۴ میلیون تومان	۶۴	۱۹/۲
	خانه‌دار	۱۱	۱۱/۳
	بازنشسته	۳	۰/۹
	محصل	۱۴	۴/۲
	بیکار	۳۳	۹/۹
	روحانی	۳	۰/۹
مدت سکونت در روستا	شاغل	۲۶۰	۷۵/۶۹
	زیر ۲۰ سال	۹۸	۲۹/۴
	۲۰ تا ۲۹ سال	۷۴	۲۲/۲
	۳۰ تا ۳۹ سال	۳۸	۱۱/۴
محل اشتغال	۴۰ سال و بیشتر	۹۶	۲۸/۸
	داخل روستا	۲۰۰	۶۰/۱
	یکی از روستاهای اطراف	۱۵	۴/۵
	یکی از شهرهای اطراف	۳	۰/۹
	زنجان	۹۳	۲۷/۹

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۱

متوسط قرار داشتند؛ اما کیفیت زندگی اجتماعی ۴۱/۷ درصد (۱۳۹ نفر) از مشارکت‌کنندگان در حد بالا بود. کیفیت زندگی کل نیز با ۴۹/۵ درصد در سطح متوسط قرار داشت (جدول ۵).

نتایج توصیفی کیفیت زندگی و ابعاد آن نشان داد کیفیت زندگی اقتصادی ۴۲/۶ (۱۴۲ نفر) پاسخگویان در خدمت‌متوسط بود. درباره کیفیت زندگی زیست‌محیطی نیز ۴۵ درصد (۱۵۰ نفر) از پاسخگویان در سطح

جدول ۵: نتایج توصیفی کیفیت زندگی و ابعاد آن

متغیرها	طبقات	فراوانی	درصد
کیفیت زندگی اقتصادی	پایین	۱۰۳	۳۰/۹
	متوسط	۱۴۲	۴۲/۶
	بالا	۸۱	۲۴/۳
کیفیت زندگی زیست‌محیطی	پایین	۵۵	۱۶/۵
	متوسط	۱۵۰	۴۵
	بالا	۱۲۸	۳۸/۴
کیفیت زندگی اجتماعی	پایین	۶۸	۲۰/۴
	متوسط	۱۲۳	۳۶/۹
	بالا	۱۳۹	۴۱/۷
کیفیت زندگی کل	پایین	۱۱۲	۳۳/۶
	متوسط	۱۶۵	۴۹/۵
	بالا	۴۶	۱۳/۸

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۱

لحاظ امکانات رفاهی بالاتر از سایر روستاها است و کوشکن نسبت به سایر روستاها در وضعیت بدی قرار دارد. وضعیت امکانات رفاهی چیر بعد از اسفجین مطلوب‌تر از والارود و کوشکن است (جدول ۶).

بررسی وضعیت برخوردای از امکانات رفاهی به تفکیک روستاهای مورد مطالعه نشان می‌دهد وضعیت امکانات رفاهی تقریباً در همه روستاها در حد متوسط و رو به پایین است. در این میان روستای اسفجین به

جدول ۶: توزیع فراوانی میزان برخوردای از امکانات رفاهی به تفکیک روستاهای مورد مطالعه

نام روستا	میزان برخورداری افراد از امکانات رفاهی		
	پایین	متوسط	بالا
اسفجین	فرآوانی	۷۵	۲۸
	درصد	۵۶	۲۰/۹
والارود	فرآوانی	۳۶	۳
	درصد	۵۸/۱	۴/۸
کوشکن	فرآوانی	۲۸	۱
	درصد	۴۴/۵	۱/۵
چیر	فرآوانی	۳۳	۹
	درصد	۴۵/۲	۱۲/۳
امکانات رفاهی کل	فرآوانی	۱۷۲	۴۱
	درصد	۵۱/۷	۱۲/۵

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۱

مقدار مثبت پیرسون در همه روابط آماری، درجهت رابطه بین متغیرها مستقیم است، بدین معنا که هرچه میزان برخورداری از امکانات رفاهی بالاتر باشد، کیفیت زندگی و ابعاد آن بالاتر است. باتوجه به میزان

براساس آزمون پیرسون بین میزان برخورداری افراد از امکانات رفاهی و کیفیت زندگی کل و ابعاد سه‌گانه آن (اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی) رابطه معنادار آمار به دست آمد ($p < 0.05$). با توجه به

امکانات رفاهی در حد متوسط است. بین فاصله روستا از شهر و میزان برخورداری آن‌ها از امکانات رفاهی رابطه منفی معناداری وجود داشت (جدول ۷).

ضریب همبستگی، بین متغیرهای کیفیت زندگی اجتماعی، کیفیت زندگی اقتصادی و کیفیت زندگی کل با برخورداری از امکانات رفاهی ضعیف، ولی رابطه بین کیفیت زندگی زیست‌محیطی و برخورداری از

جدول ۷: آزمون فرضیه‌های پژوهش

وضعیت (تأیید/د)	سطح معناداری	ضریب همبستگی	نوع آزمون	برخورداری افراد از امکانات رفاهی
تأیید	۰/۰۰۱	۰/۲۱۴	پیرسون	کیفیت زندگی اقتصادی
تأیید	۰/۰۱	۰/۱۴۱	پیرسون	کیفیت زندگی اجتماعی
تأیید	۰/۰۰۱	۰/۴۱۷	پیرسون	کیفیت زندگی زیست‌محیطی
تأیید	۰/۰۰۱	۰/۲۰۳	پیرسون	کیفیت زندگی کل
تأیید	۰/۰۰۱	-۰/۳۴	پیرسون	فاصله روستا از شهر

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۱

تأهل، سن، میزان درآمد، جنسیت و مدت سکونت در روستا بر کیفیت زندگی آن‌ها تأثیر دارند و مقدار و علامت ضرایب، بیانگر اثر مستقیم متغیرهای مذکور بر کیفیت زندگی است. بیشترین اثر مربوط به سن پاسخگویان و کمترین اثر مربوط به جنسیت آن‌ها بود. متغیرها در مجموع ۱۲/۶ درصد از واریانس متغیر کیفیت زندگی را پیش‌بینی کردند (جدول ۸).

برای بررسی اثر همزمان متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته کیفیت زندگی و میزان پیش‌بینی‌کنندگی این متغیر، از رگرسیون خطی استفاده شد. نتایج نشان داد که ضرایب همه متغیرهای مستقل در مدل رگرسیونی برازش‌شده، غیر از تحصیلات، در سطح خطای ۰/۰۵ معنی‌دار هستند ($p < 0/05$)؛ بنابراین می‌توان گفت، متغیرهای برخورداری از امکانات رفاهی، وضعیت

جدول ۸: تحلیل رگرسیون چندمتغیری برای پیش‌بینی کیفیت زندگی از طریق متغیرهای مستقل

P	T	Beta	SE	B	متغیرهای پیش‌بینی
۰/۰۰۱	۶/۲۸۱	-	۰/۲۵۰	۱/۵۷۲	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۲/۴۶۴	۰/۱۴۴	۰/۰۵۶	۰/۱۳۷	برخورداری از امکانات رفاهی
۰/۰۱۴	-۲/۴۸۱	-۰/۱۹۰	۰/۱۰۲	-۰/۲۵۳	وضعیت تأهل
۰/۲۹۶	۱/۰۴۸	۰/۰۷۲	۰/۰۲۵	۰/۰۲۶	تحصیلات
۰/۰۰۱	۴/۳۶۹	۰/۴۲۵	۰/۰۰۴	۰/۰۱۸	سن
۰/۰۰۱	۳/۲۵۵	۰/۱۸۹	۰/۰۴۰	۰/۱۳۱	میزان درآمد
۰/۰۳۷	-۲/۱۰۰	۰/۱۴۰	۰/۱۰۰	-۰/۲۱۱	جنس
۰/۰۰۱	۳/۶۵۶	۰/۲۹۴	۰/۰۵۶	۰/۱۵۳	مدت سکونت در روستا
Sig= ۰/۰۰۱ F= ۶/۴۱۵ R ² = ۰/۱۲۶ r= ۰/۳۸					-

مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۱

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین سطح برخورداری از خدمات و امکانات رفاهی و کیفیت زندگی در روستاهای پیرامونی شهر زنجان انجام شد. نتایج نشان داد که بین میزان امکانات رفاهی و میزان برخورداری افراد از کیفیت زندگی اقتصادی رابطه مستقیم وجود دارد و با افزایش امکانات رفاهی، کیفیت زندگی اقتصادی نیز بالاتر می‌رود. براساس دیدگاه مطلوبیت‌گرایی مصرف حاصل از درآمد واقعی به‌عنوان عامل اصلی در ارزیابی کیفیت زندگی به‌کار گرفته می‌شود، مصرفی که براساس انتخاب منطقی و لذت‌خواهانه فرد شکل می‌گیرد. براین‌اساس کیفیت زندگی اقتصادی با درآمد واقعی و توان مصرف آن برای نیازهای اساسی زندگی در ارتباط است. گراکیچ و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهش خود نشان دادند در مناطق روستایی، فقدان فرصت شغلی، محدودیت انتخاب حرفه، امکانات و درآمد پایین، همچنین خدمات اجتماعی و بهداشتی و درمانی ضعیف موجب کاهش رضایت زندگی می‌شود (Grgić et al, 2010: 653). پژوهش حاضر نیز مؤید این نتیجه است. بدین‌ترتیب که هر کجا خدمات و امکانات رفاهی و درآمد و اشتغال بیشتر بوده، کیفیت زندگی اقتصادی نیز در سطح بالاتری قرار داشته است. بررسی وضعیت کیفیت زندگی اقتصادی به تفکیک روستاهای مورد مطالعه نشان داد وضعیت کیفیت زندگی اقتصادی تقریباً در همه روستاها در حد متوسط است. در روستای کوشکن عمده جوانان روستا یا بیکار هستند یا برای اشتغال به شهر رفت‌وآمد دارند و خود روستا به لحاظ امکان شغلی در حد ضعیفی قرار دارد و این امر در درازمدت باعث مهاجرت بیشتر افراد به شهر خواهد شد. در روستای والارود نیز با توجه به اینکه افراد مسن به کشاورزی مشغول هستند و جمعیت جوان که حدود ۵۰ درصد جمعیت آماده‌به‌کار را تشکیل می‌دهند بیکار هستند، روستا شدیداً در معرض مهاجرت قرار دارد. همچنین در

روستای والارود از مشکلات اساسی و نارضایتی‌های اهالی روستا، حمایت نکردن جهاد کشاورزی از کشاورزان و همچنین هزینه‌های بالای آبیاری قطره‌ای است؛ بنابراین لازم است با ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و به‌کارگیری نیروی کاری روستا که عمدتاً جوان هستند و همچنین حمایت و ارائه تسهیلات در رابطه با کشاورزی مدرن در روستاهای کوشکن و والارود زمینه اشتغال و درآمدزایی در این دو روستا را فراهم کرد. در این زمینه می‌توان از طرح‌های ایجاد اشتغال حمایت کرد تا با ایجاد کارگاه‌ها، تولیدی‌ها و تنوع شغلی باعث درآمدزایی بیشتر اهالی روستا شود.

از دیگر نتایج مطالعه، وجود رابطه مستقیم بین امکانات رفاهی و کیفیت زندگی اجتماعی بود. همان‌طور که تحقیق حاضر رابطه بین برخورداری از امکانات رفاهی و کیفیت زندگی اجتماعی را نشان داده است، آوه و کوک (۲۰۰۹) در پژوهش خود رابطه رضایت از کیفیت مسکن، پیوستگی اجتماعی و رضایت اجتماعی و مکانیسم‌های پیچیده پیش‌بینی رضایت اجتماعی در بین ساکنان نواحی روستایی را نشان دادند (Auh and Cook, 2009: 377). نتایج مطالعه آن‌ها نشان‌دهنده نقش مؤثر پیوستگی اجتماعی، رضایت از مسکن در پیش‌بینی رضایت اجتماعی است. همچنین سرمایه اجتماعی به‌طور مستقیم بر پیوستگی و رضایت اجتماعی و به‌طور غیرمستقیم بر رضایت از مسکن تأثیرگذار است. بررسی وضعیت کیفیت زندگی اجتماعی به تفکیک روستاهای مورد مطالعه نشان داد وضعیت کیفیت زندگی اجتماعی تقریباً در همه روستاها در حد متوسط و بالا است. در این میان روستای اسفجین به لحاظ کیفیت زندگی اجتماعی بالاتر از سایر روستاها است و کوشکن و چیر نسبت به سایر روستاها در وضعیت بدی قرار دارد. کیفیت زندگی اجتماعی پایین نشان از مشارکت، همبستگی و احساس تعلق پایین افراد به روستا داشته و دلایل بسیاری مانند بی‌اعتمادی به مسئولان و نارضایتی می‌تواند داشته

است. کیفیت جمع‌آوری و انتقال آب‌های سطحی از سطح روستا آنچنان که باید مناسب نیست و همچنین کیفیت جمع‌آوری و انتقال فاضلاب از سطح روستا نامناسب است. بحث اصلی متغیر کیفیت زندگی زیست‌محیطی متشکل از مؤلفه‌های وضعیت آلودگی و انواع آن اعم از کیفیت جمع‌آوری زباله، کیفیت جمع‌آوری و انتقال آب‌های سطحی، کیفیت جمع‌آوری و انتقال فاضلاب و... است. براین اساس لازم است کیفیت این مؤلفه‌ها در روستاهای مورد بررسی تقویت شود تا کیفیت زندگی زیست‌محیطی در سطح بهتری قرار گیرد. از آن جمله تمهیداتی صورت پذیرد تا شبکه فاضلاب روستا از کیفیت لازم برخوردار شود و خیابان‌ها و معابر مورد بازسازی و تعمیر قرار گیرد تا بتواند با یک زهکش مناسب، آب‌های سطحی را به خارج از روستا انتقال دهد. برای استفاده از آب شرب روستا نیز می‌توان از روستاهای همجوار یا شهر زنجان کمک گرفت یا اینکه به کمک جهاد سازندگی امکانات تصفیه آب راه‌اندازی شود. رابطه مستقیم بین برخورداری از امکانات رفاهی و کیفیت زندگی نیز به دست آمد و هرچه امکانات رفاهی بالاتر بود، میزان برخورداری افراد از کیفیت زندگی بالاتر بود. بررسی وضعیت کیفیت زندگی به تفکیک روستاهای مورد مطالعه نشان داد وضعیت کیفیت زندگی تقریباً در همه روستاها در حد متوسط و رو به پایین است. در این میان روستای اسفجین به لحاظ کیفیت زندگی بالاتر از سایر روستاها و چیر نسبت به سایر روستاها در وضعیت بدتری قرار داشت؛ بنابراین لازم است در هر سه شاخص کیفیت زندگی اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی و مؤلفه‌های آن، همه روستاها به‌ویژه روستای چیر مورد توجه جدی قرار گیرد. جمعه‌پور و رشنودی (۲۰۱۱) نشان دادند برخورداری از خدمات رفاهی نظیر شاخص‌های خدمات‌رسانی، مشارکت و بهزیستی فردی، تأثیر مستقیم و معنادار بر رضایت از زندگی دارد (Jomehpour & Rashnoodi, 2011: 45).

باشد. در روستای کوشکن، زمین‌های کشاورزی توسط منابع طبیعی از طریق زمین شهری و دانشگاه زنجان صادره شده و اجازه کشاورزی به اهالی روستا داده نمی‌شود و اهالی از دهیار و شورا به دلیل عدم رسیدگی آن‌ها به مسائل روستا راضی نبودند و نسبت به آن‌ها اظهار بی‌اعتمادی می‌کردند و از نظرشان روستا کاملاً محروم است و از سطح کیفیت زندگی بسیار پایینی برخوردار است و اهالی روستا از وضعیت زندگی خود راضی نیستند. یکی از مشکلات مشترک مردم روستاهای کوشکن و چیر که باعث بی‌اعتمادی و نارضایتی اهالی و به تبع آن پایین آمدن سطح کیفیت زندگی اجتماعی شده، این بود که دهیار در شهر زندگی می‌کند و فقط یک روز در هفته به روستا می‌آید، پس نمی‌تواند به مسائل و مشکلات مردم رسیدگی کند. با توجه به مطالب مذکور، لازم است مسئولان در جهت اعتمادسازی بیشتر اقداماتی در زمینه بهبود رابطه دهیار و اهالی انجام دهند؛ از آن جمله شورا برای انتخاب دهیار از نظرات اهالی کمک بگیرد تا با دخالت خود اهالی فرد شایسته و معتمدی برای انجام امور روستا انتخاب شود.

از دیگر یافته‌های پژوهش آن بود که بین میزان امکانات رفاهی و میزان برخورداری افراد از کیفیت زندگی زیست‌محیطی رابطه مستقیم وجود دارد و هر چه امکانات رفاهی پایین‌تر باشد، میزان کیفیت زندگی زیست‌محیطی آن‌ها نیز پایین‌تر خواهد بود و برعکس. بررسی وضعیت کیفیت زندگی زیست‌محیطی به تفکیک روستاهای مورد مطالعه نشان داد وضعیت کیفیت زندگی زیست‌محیطی تقریباً در همه روستاها در حد متوسط و رو به بالا است. در این میان، روستای اسفجین به لحاظ کیفیت زندگی زیست‌محیطی بالاتر از سایر روستاها است و کوشکن نسبت به سایر روستاها در وضعیت بدی قرار دارد. بنا به اظهار اهالی، روستا از لحاظ خدمات زیرساختی و آب روستا از کیفیت بالایی برخوردار نیست و آب مصرفی دارای املاح بوده و آهکی

یافت. مطالعاتی در جهت بررسی رابطه بین کیفیت زندگی و برخورداری از امکانات رفاهی در سایر استان‌ها و شهرهای کشور می‌تواند به غنای ادبیات این حوزه بیفزاید.

نتیجه

جمعیت گسترده افراد در روستاهای پیرامون شهری، مانند روستاهای پیرامونی واقع در شهرستان زنجان باعث ایجاد تغییرات اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و کالبدی شده است. در مقایسه کیفیت زندگی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی ساکنان روستا مشخص شد که افراد به لحاظ کیفیت زندگی در بعد اقتصادی در سطح متوسط رو به پایین و در ابعاد اجتماعی و زیست‌محیطی در سطح متوسط رو به بالا قرار دارند؛ اما به‌طورکل می‌توان گفت که میزان کیفیت زندگی به همراه امکانات رفاهی روستا در سطح متوسط رو به پایین قرار دارد. با در نظر گرفتن همه این عوامل و درجه‌بندی آن‌ها می‌توان با آگاهی بیشتر به برنامه‌ریزی برای بهبود و پیشرفت کیفیت زندگی و ایجاد امکانات رفاهی مناسب روستاهای مورد مطالعه پرداخت. ضرورت توجه به ابعاد سه‌گانه کیفیت زندگی برای روستاها امری حیاتی است و زمینه‌ای برای پیشگیری از بیکاری، مهاجرت و بروز آسیب‌های مختلف به ساکنان روستاها را فراهم می‌آورد. سیاست‌گذاری و مداخلات در سطوح مختلف باید در راستای کاهش آسیب‌های ناشی از تغییرات اجتماعی و فرهنگی و زیستی باشد و اقداماتی نظیر تقویت امکانات رفاهی نظیر مسکن، اشتغال، بهداشت، تقویت سیستم‌های کشاورزی و... مدنظر قرار گیرد.

از نتایج جالب توجه پژوهش حاضر می‌توان به رابطه منفی بین فاصله از شهر و سطح برخورداری از امکانات رفاهی اشاره کرد. درحالی‌که به نظر می‌رسد روستاهای در مجاورت شهر به دلیل فاصله نزدیک به شهر از امکانات و خدمات بهتر رفاهی و در نتیجه از کیفیت زندگی بهتری برخوردار هستند، اما نتایج مطالعه نشان داد که نزدیک‌ترین روستا به شهر، به لحاظ کیفیت زندگی و خدمات رفاهی در پایین‌ترین سطح قرار داشت و با افزایش فاصله از شهر، میزان برخورداری از امکانات رفاهی و به دنبال آن، کیفیت زندگی بهتر بود. دو روستای کوشکن و والارود از نظر بعد مسافت در بین چهار روستای مورد مطالعه جزو روستاهای نزدیک به شهر بودند و برخلاف تصور امکانات کمتری نسبت به سایر روستاها داشتند. بنا به اطلاعاتی که از شورا و دهیاری دریافت شد، مسئولان ذی‌ربط به دلیل نزدیکی این روستا به شهر، امکانات زیادی را در اختیار اهالی روستا قرار نمی‌دهند. در توجیه این مسأله می‌توان به فراهم‌بودن شرایط استفاده از امکانات شهری برای روستاهای در مجاورت شهر اشاره کرد. بدین‌صورت که روستاهای در نزدیکی شهر، به امکانات رفاهی موجود در شهرها دسترسی داشته و این موضوع باعث می‌شود میزان خدمات‌رسانی به آن‌ها کمتر باشد.

زمان‌بر بودن پاسخ‌دهی ساکنان به پرسشنامه‌ها و صرف زمان زیاد برای جمع‌آوری داده‌ها در کنار عدم پاسخگویی برخی از ساکنان به پرسشنامه‌ها و در کل روند کند پاسخگویی و استقبال از پرسشنامه‌ها، از جمله محدودیت‌های پژوهش بود. پیشنهاد می‌شود با در نظر گرفتن پیچیدگی و چندبعدی بودن موضوع (کیفیت زندگی) پژوهش‌های مشابه با استفاده از روش کیفی انجام شود تا به درک عمیق‌تری از موضوع دست

References

- Abdul, Shaban, & Bhole, L. M (2000). Regional disparities in rural development in India. *Journal of Rural Development (Hyderabad)*, 19(1), 103-117.
<https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20001810631>
- Auh, Seongyeon, & Cook, Christine (2009). Quality of community life among rural residents: An integrated model. *Social Indicators Research*, 94(3), 377-389.
<https://doi.org/10.1007/s11205-008-9427-0>
- Alizadeh, Jaber. & Mohammadi, Jamal (2021). Analysis the Effect of Satisfaction from Physical Stability of city space on the Indicators Quality of Life Residents in Urban Neighborhoods (Case Study: Central Neighborhoods of Ardabil City). *Geographical Planning of Space*, 10(38), 197-218.
<https://doi.org/10.30488/gps.2020.195736.3081>
- Allen, John C; Rebecca J. Vogt, and Randolph L. Cantrell (2004). Quality of life in rural Nebraska: trends and changes. *Publications from the Center for Applied Rural Innovation (CARI)*, 9.
<https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=caripubs>
- Asadpour, Hajara; Riahi Dehkordi, Ali; Asadpour, Ali (2020). Analysing the Affecting Factors on the “Citizen’s Social Quality of Life” in Contemporary Urban Spaces (Case Study: Farhang Square in the city of Yazd). *Journal of Urban Structure & Function Studies Vol*, 7(24), 6.
http://shahr.journals.umz.ac.ir/article_2930_014171158fd6bac1bed142d06d50d148.pdf
- Azmi, Aeizh, & Nouri, Mojtaba (2019). Study of Role of Distance Village from City in life Quality of Villagers. *Social Development & Welfare Planning*, 11(41), 253-294.
<https://doi.org/10.22054/qjds.2019.11845>
- Bullock, Susie JR (2004). An analysis of technology quality of life in rural west texas community. A dissertation in Agricultural Education Submitted to the Graduate faculty of Texas Tech University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Education.
<http://hdl.handle.net/2346/21401>
- Ebrahimi Saeid; Sadeghi, Seyed Kamal; Beheshti, Mohamadbagher; Ranjpour, Reza (2017). Estimating the Inequality Indicies in Urban and Rural Areas in Iranian Provinces: During the five-year Development Plans. *Social Development & Welfare Planning*, 9(33): 169-200.
<https://doi.org/10.22054/qjds.2017.8707>
- Farley, Reynolds, and Walter R. Allen (1987). *The color line and the quality of life in America*. Russell Sage Foundation.
<https://psycnet.apa.org/record/1987-98543-000>
- Farmani S (2013). Comparative study of quality of life indices in Tehran metropolitan area (Case study: District 3 of Tehran and Islamshahr municipalities), Master Thesis, Allameh Tabatabaei Faculty of Social Sciences.
- Firouzabadi, Seyed Ahmad, and Seyed Rasoul Hosseini (2013). The Relationship of Trust, Knowledge with Social Networks on Social Welfare in Tehran. *Social Welfare Quarterly*, 13(49), 7-39.
<http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1318-en.html>
- Garcia, Carlos (2009). The role of quality of life in the rural resettlement of Mexican immigrants. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 31(4), 446-467.
<https://doi.org/10.1177/0739986309345994>

- Ghaffari, Gholamreza, and Omid, Reza (2009). Quality of life, social development Index. Tehran: Publication headband.
<https://www.gisoom.com/book/1822838/>
- Greenwood, Daphne T., and Richard PF Holt (2014). Local Economic Development in the 21st Century: Quality of Life and Sustainability: Quality of Life and Sustainability. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/97881315702797>
- Grgić, Ivo; Imbrek, Tito; Tratnik, Miroslav; Markovina, Jerko (2010). Quality of life in rural areas of Croatia: To stay or to leave?. African Journal of Agricultural Research, 5(8), 653-650.
<https://academicjournals.org/journal/AJAR/article-full-text-pdf/FBDE8D938273>
- Heywood, Andrew (2021). Political ideologies: An introduction. Bloomsbury Publishing.
<https://www.bloomsbury.com/us/political-ideologies-9781352011838/>
- Hezarjaribi, Jafar, and Safarishali, Reza (2011) Anatomy of Social Welfare. Jame'e and Farhang Publications.
<https://www.gisoom.com/book/1829745/>
- Hoseiniamin, Narges; sedmerzaei, ohammad; edrisi, Afsaneh (2016). A Study of the Quality of Life and Factors Affecting It (Case Study: Citizens of Tehran). Social Development and Welfare Planning, 7(27):33-47.
- Jomehpour, Mahmood; Rashnoodi B (2011). Investigating the role of small cities in developing rural regions with emphasis on quality of life: Case study of Firoozabad rural district in Selseleh town. Community Development (Rural and Urban Communities), 23; 3(1):45-64.
<https://doi.org/10.22054/qjrd.2016.5939>
- Khorasani, Mohammadain. (2018). Comparative analysis and evaluation of the views of residents and local managers on the issue of viability In the Villages around the city of Varamin. Geography and Development Iranian Journal, 16(51): 261-280.
<https://doi.org/10.22111/gdij.2018.3877>
- Madani S (2000). Towards a comprehensive welfare and social security system. Tehran: University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences Publications.
<https://pub.uswr.ac.ir/index.jsp?fkeyid=&siteid=50&pageid=16331&newsview=4806>
- Parker, Jason Shaw, and Richard H. Moore (2008). Conservation Use and Quality of Life in a Rural Community: An Extension of Goldschmidt's Findings. Journal of Rural Social Sciences, 23(1), 10.
<https://egrove.olemiss.edu/jrss/vol23/iss1/10/>
- Rezvani, Mohammad Reza (2012). An introduction to rural development planning in Iran. Ghoghnoos Publications.
<https://www.gisoom.com/book/1650581/>
- Rezvani, Mohammad Reza, and Hossein Mansourian (2008). Assessing the quality of life: A review of concepts, indices and models, and presentation of a proposed model for rural areas. Journal of Village and Development, 11(3), 1-26.
http://rvt.agri-peri.ac.ir/article_59256_3ab666072e99c3136eeb0cfac84894e1.pdf?lang=en
- Roohipour, Zohreh;, Shobeiri, Seyed Mohammad; Larijani, Mariyam, & Mikaeili, Alireza (2019). Investigating the Effects of Establishing of nature school on Urban Livability using Delphi method, Case Study: Pardisan Park, Tehran. Journal of Urban Ecology Researches, 10(19), 135-150.
<https://doi.org/10.30473/grup.2019.5633>

- Samavati, Mehdi (2020). The role of social insurance for farmers, villagers and nomads on the quality of life of the insured (case study of farmers, villagers and nomads covered by the Social Insurance Fund of Hamadan Province). *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 4(51):49-71.
<https://www.magiran.com/paper/2243214?lang=en>
- Saxena, Ail (2006). *Encyclopaedia of Social Welfare*. SBS Publishers.
<https://sk.sagepub.com/reference/socialwelfarehistory>
- Taghvaei M, Nilipour TS (2007). The study of development indexes in rural areas of Iranian provinces with the use of Scalogram Method. *Agricultural economics and development*, 4(56): 109-141.
<https://sid.ir/paper/24342/en>
- Taher Khani, Mahdi; Eftekhari AR (2005). The role of rural-urban interaction in the change of rural areas case study: Qazvin province. 8(4): 79-112.
<https://sid.ir/paper/7053/en>
- Ventegodt, Soren; Joav Merrick; and Niels Jorgen Andersen (2003). Quality of life theory I. The IQOL theory: an integrative theory of the global quality of life concept. *TheScientificWorldJournal*, 3, 1030-1040.
<https://doi.org/10.1100/tsw.2003.82>
- Zahedi Asl, Mohamad (2011). *Introduction of social welfare*. Allame Tabatabaei Publication.
<https://www.gisoom.com/book/1720374/>
- Zikmund, Vladislav (2003). Health, well-being, and the quality of life: Some psychosomatic reflections. *Neuroendocrinology Letters*, 24(6), 401-403.
<https://www.nel.edu/userfiles/articlesnew/NEL240603E03.pdf>